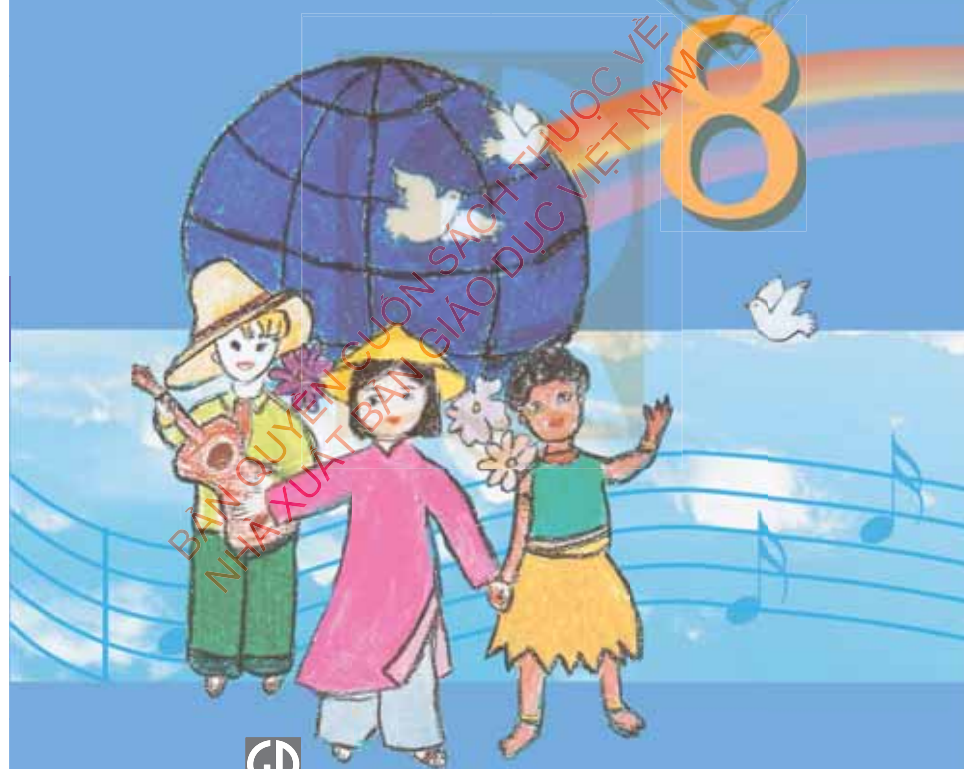

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

và ÂM NHẠC MĨ THUẬT

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

HOÀNG LONG (Tổng Chủ biên kiêm Chủ biên phần Âm nhạc)
LÊ MINH CHÂU - ĐÀO NGỌC DUNG - HOÀNG LÂN

ĐÀM LUYỆN (Tổng Chủ biên phần Mĩ thuật)
NGUYỄN QUỐC TOẢN (Chủ biên)
TRIỆU KHẮC LỄ - BÙI ĐỖ THUẬT

VÀ ÂM NHẠC MĨ THUẬT

(Tái bản lần thứ mười bốn)

8

BẢN QUYỀN CUỐN SÁCH THUỘC VỀ
NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

Am nhạc Mĩ thuật 81

Bản quyền thuộc Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam - Bộ Giáo dục và Đào tạo.

02-2018/CXBIPH/340-932/GD

Mã số : 2H818T8

ÂM NHẠC

Bài

1

◆ Học hát :

Bài Mùa thu ngày khai trường

◆ Tập đọc nhạc (TĐN) :

TĐN số 1

◆ Âm nhạc thường thức :

Nhạc sĩ Trần Hoàn và bài hát *Một mùa xuân nho nhỏ*

Tiết 1

Học hát : Bài Mùa thu ngày khai trường

Mùa thu ngày khai trường

Nhạc và lời : VŨ TRỌNG TUỜNG

Tưng bừng - Trong sáng

The musical score is written on five staves in 2/4 time. The melody is in G major. The lyrics are written below the notes. A large, semi-transparent watermark 'BẢN QUYỀN CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM' is overlaid diagonally across the score.

Tiếng trống trường rộn rã làm tan cái nắng
hè dịu đi những tiếng ve còn vương
trên vòm cây xanh lá. Mùa thu sang đẹp
quá xao xuyến bao tâm hồn vui tiếng trống tự
trường trong tiếng hát mùa thu. Mùa thu ơi! Mùa

Đã có nhiều bài hát viết về mùa thu với những sắc thái tình cảm khác nhau. Trong bài hát *Mùa thu ngày khai trường*, ta như nghe thấy tiếng trống trường vang lên rộn rã, nhộn nhịp, thúc giục các em đến trường.

Âm nhạc của bài hát tràn đầy niềm vui, trẻ trung. Bài hát chia làm 2 đoạn :

Đoạn 1, từ *Tiếng trống trường rộn rã* đến *trong tiếng hát mùa thu* : tình cảm sôi nổi, hào hứng.

Đoạn 2, từ *Mùa thu* đến *như trời thu* : tình cảm tha thiết, đầm thắm.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Kể tên một vài bài hát về mùa thu.
2. Học thuộc bài *Mùa thu ngày khai trường*.

Tiết 2

- Ôn tập bài hát : Mùa thu ngày khai trường
- Tập đọc nhạc : TĐN số 1

Tập đọc nhạc : TĐN số 1

Chiếc đèn ông sao

(Trích)

Nhạc và lời : PHẠM TUYỀN

Vừa phải

Tùng rinh rinh tùng tùng tùng rinh rinh. Đây
ánh sao vui chiếu xa sáng ngời. Tùng rinh rinh rinh rinh
tùng rinh rinh. Ánh sao Bắc Hồ toả sáng nơi nơi.

* Nhận xét TĐN số 1 :

- Về cao độ : gồm có các âm Mi, Son, La, Đồ, Rê, Mi.
- Bài viết ở giọng Đồ 5 âm : Đồ - Rê - Mi - Son - La.
- Về trường độ : nhịp gồm có, nốt đen, nốt móc đơn, móc đơn chấm đôi, móc kép.
- Có dùng dấu nhắc lại và dấu luyện.

BÀI ĐỌC THÊM

BÁT ÂM THỜI CỔ VÀ DÀN Bát ÂM

Hiện nay, ở một số địa phương trong nước ta vẫn còn tồn tại một loại dàn nhạc mà nhân dân gọi là “phường bát âm”. Đây là dàn nhạc thường dùng trong các đám rước lễ, đám ma. Theo cổ nhân quan niệm, bát âm là 8 chất liệu âm thanh gọi chung cho 8 chủng loại nhạc khí khác nhau. Đó là :

Thạch - Thổ - Kim - Mộc - Trúc - Bào - Tì - Cách.

- *Thạch* là tên gọi chung cho các loại nhạc khí được chế tác bằng đá, như đàn đá, khánh đá.

- *Thổ* để chỉ các nhạc khí làm bằng đất, như trống đất của đồng bào dân tộc Cao Lan.

- *Kim* là nhạc khí có dây bằng sắt.

- *Mộc* là loại nhạc khí bằng gỗ như song loan, mõ.

- *Trúc* là các nhạc khí dùng hơi thổi, được chế tác từ cây trúc như tiêu, sáo.

- *Bào* để chỉ các loại nhạc khí làm bằng vỏ quả bầu như tính tẩu, đàn bầu.

- *Tì* là dây tơ, dùng cho các loại đàn dây như nhị, hồ,...

- *Cách* là da, dùng gọi các loại trống mặt bịt bằng da như trống cái, trống đế, trống châu.

Như vậy, danh từ *bát âm* dùng để phân loại nhạc khí theo chất liệu. Khi nhạc khí ngày một phát triển thì danh từ *bát âm* không còn chính xác như quan niệm cổ nữa. Một cây đàn khi gảy lên, âm thanh của nó đã mang tính tổng hợp của nhiều chất liệu chế tác.

Trong dân ca có câu :

*“Tay tôi dạo năm cung đàn
Tiếng tở, tiếng trúc, tiếng đồng thiết tha”.*

Hình ảnh điêu khắc được chạm nổi xung quanh tảng đá ở chân cột chùa Phật Tích tỉnh Bắc Ninh vào đời nhà Lý có dàn bát âm cổ. Những nét chạm miêu tả sinh động các nghệ sĩ đang biểu diễn các nhạc khí gồm : sáo dọc, sáo ngang, đàn nhị, đàn nguyệt, đàn tam, đàn tì bà, trống, phách.

Theo HUY TRÂN

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Cảm nhận của em khi hát bài *Mùa thu ngày khai trường*.
2. Đọc nhạc kết hợp đánh nhịp $\frac{2}{4}$ TĐN số 1.

Tiết 3

- Ôn tập bài hát : *Mùa thu ngày khai trường*
- Ôn tập Tập đọc nhạc : TĐN số 1
- Âm nhạc thường thức : Nhạc sĩ Trần Hoàn và bài hát *Một mùa xuân nho nhỏ*

Âm nhạc thường thức

NHẠC SĨ TRẦN HOÀN VÀ BÀI HÁT *MỘT MÙA XUÂN NHO NHỎ*

1. Nhạc sĩ Trần Hoàn

Tên thật của ông là Nguyễn Tăng Hích (còn có bút danh là Hồ Thuận An), sinh năm 1928 ở Hải Lăng, tỉnh Quảng Trị. Ông nguyên là Bộ trưởng Bộ Văn hoá - Thông tin.

Ông tham gia hoạt động âm nhạc từ thời kì kháng chiến chống thực dân Pháp. Lúc đó ông đã viết các ca khúc trữ tình nổi tiếng như *Sơn nữ ca*, *Lời người ra đi*,...

Trong kháng chiến chống đế quốc Mĩ, ông hoạt động ở chiến trường Trị - Thiên - Huế. Thời gian này ông viết ca khúc nổi tiếng : *Lời ru trên nường* (phổ thơ Nguyễn Khoa Điềm).

Những ca khúc về đề tài Bác Hồ như *Giữa Mạc Tư Khoa nghe câu hò ví dặm*, *Thăm bến Nhà Rồng*, *Lời Bác dặn trước lúc đi xa*,... có thể coi là những sáng tác thành công nhất của ông.

Ông đã được Nhà nước trao tặng Giải thưởng Hồ Chí Minh về Văn học - Nghệ thuật. Nhạc sĩ Trần Hoàn mất ngày 23 -11 -2003 ở Hà Nội.

2. Bài hát *Một mùa xuân nho nhỏ*

Bài thơ *Một mùa xuân nho nhỏ* của nhà thơ Thanh Hải được nhạc sĩ Trần Hoàn phổ nhạc vào năm 1980. Với chất liệu trữ tình của dân ca Huế, bài hát như một bức tranh xuân đậm ấm và tràn đầy tình cảm. Bài hát viết theo nhịp $\frac{6}{8}$ với giai điệu phóng khoáng, trong sáng và sâu lắng.

Bài hát chia làm 2 đoạn. Đoạn 1 từ *Mọc giữa dòng sông xanh đến hoà ca*, viết ở giọng La thứ, giai điệu mềm mại, duyên dáng. Đoạn 2 từ *Mùa xuân đến nhịp phách tiền* chuyển sang giọng La trưởng, giai điệu đẩy dần lên cao trào rồi động lại như khắc hoạ một mùa xuân với nhiều cảm xúc chan chứa tình người.

Một mùa xuân nho nhỏ

Nhạc : TRẦN HOÀN
Lời : Thơ THANH HẢI

Vừa phải

Mộc giữa dòng sông xanh một bông hoa tím
biếc. Ôi con chim chiền chiền hót chi mà vang
trời. Từng giọt long lanh rơi tôi đưa tay hứng
về. Mùa xuân người cầm súng lộc giắt đầy trên
lưng. Mùa xuân người ra đồng lộc trải dài nương
lúa. Đất nước bốn ngàn năm vất vả và gian
lao. Đất nước như vì sao vừng vàng phía
trước. Ta làm con chim hót ta làm một nhánh

The musical score is written on ten staves. The first staff begins with the tempo marking 'Vừa phải'. The melody is composed of eighth and sixteenth notes, with some rests. The lyrics are written below the notes, aligned with the syllables. A large, semi-transparent watermark is visible across the center of the page, reading 'BẢN QUYỀN CUỐN SÁCH THƯ VIỆN VIỆT NAM' and 'MÀ XUẤT BẢN GIAO DỤC VIỆT NAM'.

hoa. Một nốt trầm xao xuyến ta biến trong hoà
 ca. Mùa xuân mùa xuân một mùa xuân nho
 nhỏ lặng lẽ dâng cho đời. Mùa xuân mùa
 xuân mùa xuân tôi xin hát khúc Nam ai Nam
 bằng. Nước non ngàn dặm tình. Nước non ngàn
 dặm mình đất Huế. Nhịp phách
 tiến. Mùa xuân mùa... Huế.
 Nhịp phách tiến.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Học thuộc bài hát *Mùa thu ngày khai trường* và đọc đúng bài Tập đọc nhạc số 1.
2. Kể tên một vài bài hát của nhạc sĩ Trần Hoàn.

Bài

2

◆ Học hát :

Bài *Lí đĩa bánh bò*

◆ Nhạc lí :

Gam thứ, giọng thứ

◆ Tập đọc nhạc :

TĐN số 2

◆ Âm nhạc thường thức :

Nhạc sĩ Hoàng Vân và bài hát *Hồ kéo pháo*

Tiết 4

Học hát : Bài *Lí đĩa bánh bò*

Lí đĩa bánh bò

Vừa phải

Dân ca Nam Bộ

Hai tay bưng đĩa í a bánh bò. Giấu
cha giấu mẹ chân đi khế né tối trời sợ té lên đem cho
trò i i i i i trò là trò đi
thi i i i trò tình tính tang tang là trò là
trò đi thi i i i. Hai... ..i.

Lí là những khúc hát dân gian chiếm vị trí quan trọng trong sinh hoạt tinh thần của đồng bào Trung Bộ và Nam Bộ. Đó là những ca khúc ngắn gọn, súc tích, cấu trúc mạch lạc, thường được hình thành từ câu thơ lục bát.

Ví dụ :

*“Hai tay bưng đĩa bánh bò
Giấu cha, giấu mẹ, cho trò đi thi”.*

Câu thơ lục bát trên đã được nhân dân sáng tạo thành bài hát *Lí đĩa bánh bò*. Với giai điệu vui tươi và lời ca hóm hỉnh, bài hát được lưu truyền rộng rãi đến ngày nay.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Em hãy kể tên một vài bài *Lí*.
2. Thử đặt lời mới theo điệu *Lí đĩa bánh bò* (chủ đề tự chọn).

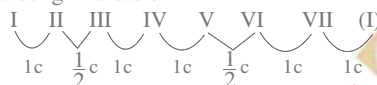
Tiết 5

- Ôn tập bài hát : *Lí đĩa bánh bò*
- Nhạc lí : Gam thứ, giọng thứ
- Tập đọc nhạc : TĐN số 2

Nhạc lí GAM THỨ, GIỌNG THỨ

1. Gam thứ

- Gam thứ là hệ thống 7 bậc âm được sắp xếp liên bậc, hình thành dựa trên công thức cung và nửa cung như sau :

- Âm ổn định nhất trong gam gọi là âm chủ (bậc I). Ví dụ : Trong gam La thứ, âm chủ là âm La.

2. Giọng thứ

Các bậc âm trong *gam thứ* được sử dụng để xây dựng giai điệu một bài hát (hay một bản nhạc), người ta gọi đó là *giọng thứ* kèm theo tên âm chủ.

Ví dụ : Bài TĐN số 7 (SGK Âm nhạc 7)

Quê hương

Vừa phải - Tha thiết Dân ca U-crai-na

Đồng quê bát ngát mênh mông quê hương nhà. Dòng sông uốn
quanh hươc trời êm đêm, Bạch dương tươi tốt lá
xanh cảnh vườn bên bờ. Là nơi cố hương thân yêu muôn đời.

Bài hát trên viết ở giọng La thứ, âm chủ là nốt La, hoá biểu không có dấu thăng, giáng, nốt kết thúc của bài là nốt La.

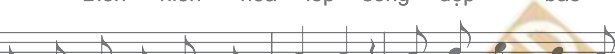
Trở về Su-ri-en-tô

Tha thiết, khoan thai

Tha thiết, khoan thai

Biển hiền hoà lớp sóng đẹp bao la.

Lòng ta như rộn vang ngàn câu ca. Ôi đất nước xinh tươi những

mộng đời. Xao xuyến trong tâm hồn bao người.

- Bài nhạc viết ở giọng La thứ.

- Về trường độ : có hình nốt móc đơn, nốt đen, nốt trắng, lặng đen.

- Âm hình tiết tấu chính :

1. Tập thể hiện bài hát *Lí đĩa bánh bò* với tính chất vui, dí dỏm.
2. Tìm một vài bài hát viết ở giọng thứ.

Tiết 6

- Ôn tập bài hát : *Lí đĩa bánh bò*
- Ôn tập Tập đọc nhạc : TĐN số 2
- Âm nhạc thường thức : Nhạc sĩ Hoàng Vân và bài hát *Hồ kéo pháo*

Âm nhạc thường thức

NHẠC SĨ HOÀNG VÂN VÀ BÀI HÁT *HỒ KÉO PHÁO*

1. Nhạc sĩ Hoàng Vân

Tên thật của ông là Lê Văn Ngo (còn có bút danh là Y-na), sinh năm 1930 tại Hà Nội. Ông tham gia kháng chiến chống thực dân Pháp từ khi còn ít tuổi. Sáng tác tiêu biểu nhất của nhạc sĩ Hoàng Vân trong thời kì này là bài hát *Hồ kéo pháo*.

Ông có những bài hát nổi tiếng như *Quảng Bình quê ta ơi*, *Hai chị em*, *Tôi là người thợ mỏ*, *Bài ca xây dựng*, *Tình ca Tây Nguyên*,... Hoàng Vân còn là “Nhạc sĩ của tuổi thơ” với nhiều ca khúc được các em yêu thích như *Em yêu trường em*, *Con chim vành khuyên*, *Mùa hoa phượng nở*, *Ca ngợi Tổ quốc*,... Nhạc sĩ Hoàng Vân đã được Nhà nước trao tặng Giải thưởng Hồ Chí Minh về Văn học - Nghệ thuật.

2. Bài hát *Hồ kéo pháo*

Hoàng Vân là chiến sĩ, nhạc sĩ trực tiếp tham gia chiến dịch Điện Biên Phủ (1954), được chứng kiến mọi diễn biến của chiến dịch, thấy được những gian nan vất vả của bộ đội ngày đêm phải đưa những cỗ pháo nặng hàng tấn vượt qua dốc núi chiếm lĩnh trận địa. Những tấm gương hi sinh anh dũng như anh hùng Tô Vĩnh Diện, Phan Đình Giót và bao đồng đội đã thôi thúc nhạc sĩ viết nên những lời ca cháy bỏng :

“Hồ dô ta nào ! Kéo pháo ta vượt qua đèo
Hồ dô ta nào ! Kéo pháo ta vượt qua núi
Dốc núi cao cao nhưng lòng quyết tâm còn cao hơn núi
Vực sâu thăm thẳm, vực nào sâu bằng chí căm thù !”.

Bài hát *Hồ kéo pháo* âm vang mãi cùng với chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ.

Hồ kéo pháo

Trầm hùng

Nhạc và lời : HOÀNG VÂN

Hồ dô ta nào kéo pháo ta vượt qua đèo.

Hồ dô ta nào kéo pháo ta vượt qua núi. Đốc núi

cao cao nhưng lòng quyết tâm còn cao hơn núi. Vực sâu

thăm thẳm vực nào sâu bằng chỉ cắm thù. Kéo pháo

ta lên. Trận địa đây vui xác quân thù (Hai ba nào)

Hồ dô ta nào kéo pháo ta vượt qua đèo.

Hồ dô ta nào kéo pháo ta vượt qua núi.

Gà rừng gáy trên nương rồi. Dẫn bước ta đi

lên nào. Kéo pháo ta sang qua đèo. Trước khi

trời hừng sáng. (Hai ba nào) Sắp tới rồi còn một đợt nữa

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Kể tên một vài bài hát của nhạc sĩ Hoàng Văn.
2. Em có cảm nhận gì sau khi nghe bài hát *Hò kéo pháo* ?

Tiết 7

ÔN TẬP VÀ KIỂM TRA

1. Ôn tập hai bài hát

- Mùa thu ngày khai trường
- Lì dĩa bánh bò

2. Ôn tập Nhạc lí

Gam thứ, giọng thứ, giọng La thứ

3. Ôn tập Tập đọc nhạc

TĐN số 1, số 2

* Ghi nhớ cách thể hiện

a) Hình tiết tấu có trong TĐN số 1 :

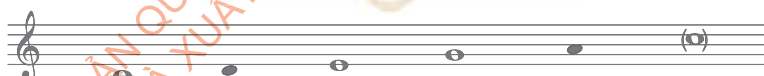

b) Hình tiết tấu có trong TĐN số 2 :

c) Cao độ :

- Thang 5 âm : Đô - Rê - Mi - Son - La (âm chủ Đô) :

- Thang 7 âm : La - Si - Đô - Rê - Mi - Pha - Son (âm chủ La) :

Bài

3

◆ Học hát :

Bài Tuổi hồng

◆ Nhạc lí :

Giọng song song, giọng La thứ hoà thanh

◆ Tập đọc nhạc :

TĐN số 3

◆ Âm nhạc thường thức :

Nhạc sĩ Phan Huỳnh Điểu và bài hát *Bóng cây kơ-nia*

Tiết 8

Học hát : Bài Tuổi hồng

Tuổi hồng

Nhạc và lời : TRƯƠNG QUANG LỤC

Vừa phải

Vui sao khi bước trên đường này. Đến
(Yêu) sao bao tháng năm học trò. Những

trường thân quen vui ngày ngày. Tuổi hồng bừng sáng rực
lời thân thương câu hẹn hò. Tuổi hồng đẹp lắm nở

rỡ trên vai. Khoảng trời mộng ước đẹp dáng tương lai. Tuổi
thắm trên tay. Khoảng trời bình yên rộng cánh chim bay. Tuổi

hồng đến với em. Tựa mùa xuân đang về trên cành
hồng đến với em. Tựa cây lá đâm chồi khi xuân

lá. Tuổi hồng đến với em. Như ánh
đến. Tuổi hồng đến với em. Như câu

nắng khi bình minh rực lên. La la la la la la. La la
hát tiếng mẹ ru dịu êm. La la la la la la. La la

la la la la. Tuổi hồng ơi đẹp những ước mơ. La la
la la la la. Tuổi hồng ơi đẹp những ước mơ. La la

la la la la. La la la la la la. Đẹp mùa
la la la la. La la la la la la. Đẹp mùa

1 2
hoa, tuổi hồng ơi. Yêu...
hoa, tuổi hồngơi.

Nhạc sĩ Trương Quang Lục là tác giả bài hát nổi tiếng *Vàm Cỏ Đông* (thơ Hoài Vũ). Ngoài ra ông còn sáng tác nhiều bài hát cho thiếu nhi như các bài *Xỉ cá mè*, *Trái đất này là của chúng em*, *Màu mực tím*,...

Bài *Tuổi hồng* dành cho lứa tuổi thiếu niên, lứa tuổi đẹp tựa mùa xuân đang về trên cành lá, như khoảng trời bình yên rộng cánh chim bay.

Bài hát chia làm 2 đoạn :

Đoạn 1 : Từ *Vui sao đến bình minh rực lên*, mô tả bước chân của các em trên đường đến trường.

Đoạn 2 : Từ *La la đến đẹp mùa hoa, tuổi hồng ơi* diễn tả niềm vui của các em, lứa tuổi của những ước mơ tươi đẹp.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Học thuộc bài hát *Tuổi hồng*.
2. Kể tên một vài bài hát của nhạc sĩ Trương Quang Lục.

Tiết 9

- Ôn tập bài hát : Tuổi hồng
- Nhạc lí : Giọng song song, giọng La thứ hoà thanh
- Tập đọc nhạc : TĐN số 3

Nhạc lí

GIỌNG SONG SONG, GIỌNG LA THỨ HOÀ THANH

1. Giọng song song

Giọng song song là một giọng trưởng và một giọng thứ có hoá biểu giống nhau.

Ví dụ :

a) Giọng Đô trưởng và La thứ là hai giọng song song, hoá biểu đều không có dấu thăng, dấu giáng

b) Giọng Pha trưởng và giọng Rê thứ là hai giọng song song, hoá biểu đều có dấu Si giáng

2. Giọng La thứ hoà thanh

Giọng La thứ hoà thanh là giọng thứ có âm bậc VII tăng lên nửa cung so với giọng La thứ tự nhiên.

Giọng La thứ tự nhiên :

Giọng La thứ hoà thanh :

Tập đọc nhạc : TĐN số 3

Hãy hát, chú chim nhỏ hay hát

(Trích)

Nhạc : Ba Lan

Đặt lời : ANH HOÀNG

Vừa phải

Hãy hát chú chim nhỏ hay hát, hãy
cao lời hát bay theo từng đám mây xanh. Hãy hát chú chim
nhỏ hay hát, ta cùng chào đón kia nắng ban mai.

* Nhận xét TĐN số 3:

- Bài nhạc viết ở nhịp $\frac{3}{4}$ giọng La thứ hoà thanh (có nốt Son thăng).
- Hai nhịp đầu của câu nhạc thứ nhất và câu nhạc thứ hai hoàn toàn giống nhau.
- Trong bài có hình tiết tấu móc đơn có chấm dôi đứng trước móc kép ()

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Trên hoá biểu của giọng Pha trưởng có ghi một dấu Si giáng. Giọng song song của giọng đó có tên là gì ?
2. Luyện tập bài TĐN số 3 và ghép lời.

Tiết 10

- Ôn tập bài hát : *Tuổi hồng*
- Ôn tập Tập đọc nhạc : TĐN số 3
- Âm nhạc thường thức : Nhạc sĩ Phan Huỳnh Điểu và bài hát *Bóng cây kơ-nia*

Âm nhạc thường thức

NHẠC SĨ PHAN HUỲNH ĐIỂU VÀ BÀI HÁT *BÓNG CÂY KƠ-NIA*

1. Nhạc sĩ Phan Huỳnh Điểu

Nhạc sĩ Phan Huỳnh Điểu còn có bút danh là Huy Quang, sinh ngày 11 - 11 - 1924, quê ở Đà Nẵng. Ông bắt đầu sáng tác âm nhạc từ trước Cách mạng tháng Tám năm 1945. Nhiều sáng tác nổi tiếng của ông được quần chúng yêu thích như *Đoàn vệ quốc quân*, *Tình trong lá thiệp*, *Những ánh sao đêm*, *Bóng cây kơ-nia* (lời do Ngọc Anh phỏng dịch từ dân ca Hrê), *Anh ở đầu sông em cuối sông* (thơ Hoài Vũ), *Thuyền và biển* (thơ Xuân Quỳnh),....

Giai điệu trong các bài hát của Phan Huỳnh Điểu trau chuốt, trữ tình, mang hơi thở của thời đại và đậm đà bản sắc dân tộc. Ông còn có những ca khúc thiếu nhi quen thuộc như *Những em bé ngoan*, *Nhớ ơn Bác*, *Đội kèn tí hon*,...

Nhạc sĩ Phan Huỳnh Điểu đã được Nhà nước trao tặng Giải thưởng Hồ Chí Minh về Văn học - Nghệ thuật.

2. Bài hát *Bóng cây kơ-nia*

Bài hát được viết vào năm 1971. Thời kì này nước ta còn bị chia cắt làm 2 miền, cuộc chiến đấu giải phóng miền Nam đang khó khăn gian khổ, đồng bào miền Nam nhất là đồng bào Tây Nguyên đang rên xiết dưới ách kìm kẹp của bọn Mĩ - ngụy.

Hình ảnh cô gái và bà mẹ ngày ngày lên nương rẫy nhìn thấy bóng cây kơ-nia lại nhớ tới người thân của mình đi xa, đã phản ánh đúng tâm trạng của cả đồng bào miền Nam đang hướng ra miền Bắc chờ đợi người thân của mình trở về giải phóng quê hương.

Từ lời thơ do Ngọc Anh phỏng dịch dân ca Hrê, nhạc sĩ Phan Huỳnh Điểu đã dùng chất liệu âm nhạc dân gian Tây Nguyên tạo nên một ca khúc sâu lắng, trữ tình, lúc tha thiết nhớ nhung (đoạn đầu), lúc thôi thúc dồn dập (đoạn sau), lúc vang vọng nhẩn nhũ (đoạn kết) làm rung động biết bao người nghe.

Bài hát *Bóng cây kơ-nia* là một tác phẩm có sức sống lâu bền trong đời sống âm nhạc của nhân dân ta.

Bóng cây kơ-nia

Nhạc : PHAN HUỲNH ĐIỂU

Lời : NGỌC ANH (phỏng dịch dân ca Hrê)

Gần như tự do, tha thiết

Trời sáng em làm rẫy. Thấy bóng cây kơ -
 nia. Bóng ngả che ngực em. Về nhớ
 anh không ngủ. Trời chiều mẹ lên
 rẫy. Thấy bóng cây kơ - nia. Bóng
 tròn che lưng mẹ. Về nhớ anh mẹ khóc.
 Em hỏi cây kơ - nia. Gió mây thổi về

đâu. Em hỏi cây kơ - nia. Gió mây thổi về
đâu. Về phương mặt trời mọc. Mẹ hỏi cây kơ-
nia. Rễ mây uống nước đâu. Uống nước nguồn miền Bắc.
Con giun sống nhờ đất. Chim phé sống nhờ rừng. Em và
mẹ nhớ anh. Uống nước nguồn miền Bắc. Như bóng cây kơ -
nia. Như gió cây kơ - nia. Như bóng cây kơ -
nia. Như gió cây kơ - nia. *Khoan thai, triu mến* Ở ơ ơ ơ ơ
ơ. Ở ơ ơ ơ ơ ơ. Như bóng cây kơ -
nia. Như gió cây kơ - nia.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Hãy phát biểu cảm xúc của em khi nghe bài hát *Bóng cây kơ-nia*.
2. Ôn lại bài hát *Tuổi hồng* và TĐN số 3.

Bài

4

- ◆ Học hát :
Bài *Hò ba lí*
- ◆ Nhạc lí :
- Thứ tự các dấu thăng, giáng ở hoá biểu
- Giọng cùng tên
- ◆ Tập đọc nhạc :
TĐN số 4
- ◆ Âm nhạc thường thức :
Một số nhạc cụ dân tộc

Tiết 11

Học hát : Bài *Hò ba lí*

Hò ba lí

Vừa phải

Dân ca Quảng Nam

Ba lí tang tình mà nghe ta
hò ba lí tình tang ba lí tình tang. Trèo
lên trên rẫy khoai lang. Ba lí tang tình mà
nghe ta hò ba lí tình tang ba lí tình tang. Chẽ
tre mà đan sĩa* là hổ, cho nàng phơi
khoai, khoan hổ khoan là hổ hò khoan.

*Sĩa : là một dụng cụ đan bằng tre, nứa gần giống như nong, nia của nông dân đồng bằng Bắc Bộ.

Hò là một khúc dân ca, thường hát trong khi lao động. Hò để thúc đẩy nhịp độ lao động, để động viên cổ vũ, để giải trí khi làm việc mệt nhọc, để bày tỏ tình cảm với quê hương đất nước, với người thương,...

Các địa phương trên đất nước ta có nhiều điệu hò :

- Hò Đồng Tháp ;
- Hò hụi (Quảng Bình) ;
- Hò giã gạo (Quảng Trị) ;
- Hò xuôi nhịp một, hò sông Mã (Thanh Hoá) ;
- Hò qua sông hái củi (Hải Phòng).

Lời ca trong những điệu hò thường bắt nguồn từ những câu thơ lục bát :

*“Kéo buồm mau kéo buồm lên
Ta như chim trắng lượn trên biển lành”.*

(Hò hụi)

*“Bấy lâu kẻ Hán người Hồ
Bữa ni thiên ngộ (hãy) phân phó (cho) tổ tông”.*

(Hò giã gạo)

*“Thì ta hẹn với hàng thuyền
Một quan bán lấy chịn tiền cũng dĩ”.*

(Hò xuôi nhịp một)

Hò thường có phần “xướng” và phần “xô” :

Xướng : dành cho một người có giọng tốt

Xô : dành cho tập thể vừa làm vừa hát theo động tác lao động

Hò ba lí là dân ca Quảng Nam, được xây dựng từ một câu ca dao :

*“Trèo lên trên rẫy khoai lang
Chẻ tre đan sọt cho nàng phơi khoai”.*

Điệu hò có phần “xướng” và phần “xô” như sau :

Xô : *Ba lí tang tình mà nghe ta hò ba lí tình tang ba lí tình tang*

Xướng : *Trèo lên trên rẫy khoai lang*

Xô : *Ba lí tang tình ... tình tang*

Xướng : *Chẻ tre mà đan sọt*

Xô : *Là hố*

Xướng : *Cho nàng phơi khoai*

Xô : *Khoan hố khoan là hố hò khoan*

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Học thuộc bài hát *Hò ba lí*.
2. Thử tìm một câu lục bát để hát theo điệu *Hò ba lí*.

Tiết 12

- Ôn tập bài hát : *Hồ ba lí*

- Nhạc lí : Thứ tự các dấu thăng, giáng ở hoá biểu - Giọng cùng tên

- Tập đọc nhạc : TĐN số 4

Nhạc lí

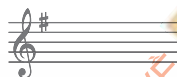
THỨ TỰ CÁC DẤU THĂNG, GIÁNG Ở HOÁ BIỂU - GIỌNG CÙNG TÊN

1. Thứ tự các dấu thăng, giáng ở hoá biểu

Các dấu hoá ở hoá biểu có 2 loại : các dấu thăng và các dấu giáng, được xuất hiện theo một thứ tự nhất định.

a) Hoá biểu có dấu thăng :

- 1 dấu thăng (Pha thăng)

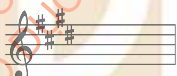
- 2 dấu thăng (Pha thăng, Đô thăng)

- 3 dấu thăng (Pha thăng, Đô thăng, Son thăng)

- 4 dấu thăng (Pha thăng, Đô thăng, Son thăng, Rê thăng)

b) Hoá biểu có dấu giáng :

- 1 dấu giáng (Si giáng)

- 2 dấu giáng (Si giáng, Mi giáng)

- 3 dấu giáng (Si giáng, Mi giáng, La giáng)

- 4 dấu giáng (Si giáng, Mi giáng, La giáng, Rê giáng)

2. Giọng cùng tên

Giọng cùng tên là một giọng trưởng và một giọng thứ có cùng âm chủ nhưng khác hoá biểu.

Ví dụ :

- La trưởng và La thứ là hai giọng cùng tên

Giọng La trưởng

(Hoá biểu có 3 dấu thăng)

Giọng La thứ

(Hoá biểu không có dấu thăng, giáng)

- Đô trưởng và Đô thứ là hai giọng cùng tên

Giọng Đô trưởng

(Hoá biểu không có dấu thăng, giáng)

Giọng Đô thứ

(Hoá biểu có 3 dấu giáng)

Tập đọc nhạc : TĐN số 4

Chim hát đầu xuân

(Trích)

Nhạc và lời : NGUYỄN ĐÌNH TẤN

* Nhận xét TĐN số 4 :

- Bản nhạc viết ở giọng Đô trưởng.

- Cao độ : có các âm Đô, Rê, Mi, Pha, Son, La.

- Trường độ : nốt móc kép được sử dụng với 2 dạng :

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Học thuộc thứ tự các dấu thăng, giáng ở hoá biểu.
2. Đọc nhạc kết hợp đánh nhịp bài TĐN số 4.

Tiết 13

- Ôn tập bài hát : *Hồ ba lí*
- Ôn tập Tập đọc nhạc : TĐN số 4
- Âm nhạc thường thức : Một số nhạc cụ dân tộc

Âm nhạc thường thức

MỘT SỐ NHẠC CỤ DÂN TỘC

1. Công, chiêng

Công, chiêng là nhạc cụ dân tộc thuộc bộ gõ, được làm bằng đồng thau, hình tròn như chiếc nón quai thao, đường kính từ 20cm (loại nhỏ) cho đến 60cm (loại to), ở giữa có hoặc không có núm. Người ta dùng đũa gỗ có quấn vải mềm (hoặc dùng tay) để đánh công, chiêng. Công, chiêng càng to thì tiếng càng trầm, càng nhỏ thì tiếng càng cao.

Âm thanh của công, chiêng vang như tiếng sấm rền. Đối với các dân tộc ở Việt Nam công, chiêng được coi là nhạc cụ thiêng. Lúc đầu công, chiêng chỉ dùng để tế lễ thần linh, sau này mới được dùng trong các lễ hội dân gian.

Công, chiêng

2. Đàn t'rưng

Ở Việt Nam cũng như ở một số nơi trên thế giới có nhiều tộc người đã biết dùng tre, nứa để làm nên những nhạc cụ khác nhau. Tuy vậy không nơi nào có một nhạc cụ làm từ tre nứa độc đáo như ở Tây Nguyên. Đó là đàn t'rưng.

Đàn t'rưng làm bằng các ống nứa to, nhỏ, dài, ngắn khác nhau. Một đầu ống bịt kín bằng cách để nguyên các đầu mấu, đầu kia vót nhọn. Khi dùng dùi gõ vào các ống sẽ tạo thành âm thanh cao thấp khác nhau tùy độ to, nhỏ, dài, ngắn của ống.

Âm sắc của đàn t'rung hơi đục, tiếng không vang to, vang xa nhưng khá đặc biệt. Nghe tiếng đàn t'rung ta có cảm giác như tiếng suối róc rách, tiếng thác đổ, tiếng xào xạc của rừng tre nứa khi gió thổi.

3. Đàn đá

Đàn đá là một nhạc cụ gỗ cổ nhất của Việt Nam. Đàn được làm bằng các thanh đá với kích thước dài, ngắn, dày, mỏng khác nhau. Thanh đá dài, to, dày thì tiếng trầm. Thanh đá ngắn, nhỏ, mỏng thì tiếng thanh.

Ở âm vực cao, tiếng đàn đá thánh thót xa xăm. Ở âm vực trầm, đàn đá vang như tiếng dội của vách đá. Người xưa quan niệm âm thanh của đàn đá như một phương tiện để nối liền cõi âm với cõi dương, giữa con người với trời đất thần linh, giữa hiện tại với quá khứ.

Đàn đá đã được giới thiệu ở trong và ngoài nước.

Đàn t'rung

Đàn đá

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Học thuộc và ghép lời TĐN số 4.
2. Kể tên những nhạc cụ làm bằng tre nứa mà em biết.

BÀI ĐỌC THÊM

HÁT RU

Âm nhạc là nghệ thuật của âm thanh. Có thể nói đây là loại hình nghệ thuật đến sớm nhất đối với con người. Ngay khi còn trong bụng mẹ, thai nhi đã có phản xạ đối với âm thanh. Nhạc sĩ Cô-đai (1882 -1967, Hung-ga-ri) - người có những đóng góp hết sức to lớn cho sự nghiệp giáo dục âm nhạc - đã nói một cách dí dỏm : “Có người hỏi tôi nên cho trẻ nhỏ học nhạc từ lúc nào, tôi đã trả lời là : trước khi em bé ra đời 9 tháng”. Như thế, ý nói là nên cho trẻ nhỏ học nhạc từ khi em bé còn trong bụng mẹ, qua các điệu hát ru.

Đường nét giai điệu du dương, trầm bổng kèm theo một tiết tấu khoan thai, ở những khúc hát ru có thể nói là những tác phẩm âm nhạc đầu tiên và gần gũi đối với trẻ sơ sinh. Mỗi người thường giữ ấn tượng suốt đời về những câu hát ru của mẹ.

Từ bao đời nay, người mẹ Việt Nam đã hát cho con nghe những bài ca quen thuộc của quê hương. Đó là những âm điệu thấm thiết nhất, êm ái nhất, có tác dụng làm nảy nở những tình cảm tốt đẹp, lòng yêu con người, yêu quê hương xứ sở. Những âm điệu mượt mà, êm dịu ấy tác động vào đôi tai bé bỏng, non nớt của trẻ thơ, hình thành nên đôi tai biết nghe âm nhạc và năng khiếu âm nhạc cũng bắt đầu từ đó.

Ở góc độ của các nhà khoa học thì hát ru lại là những kích thích rất có lợi không những đối với sự phát triển tâm, sinh lý mà còn cả sự phát triển thể chất của trẻ nữa. Đó là sự kích thích tiên đình và nhiều người đã xác nhận rằng những trẻ hằng ngày được kích thích tiên đình bằng những lời hát ru (trong khoảng 10 phút) thì phản xạ vận động tốt hơn nhiều so với những trẻ không được nghe hát ru (tài liệu của Trường Đại học Ô-hai-ô ở Mỹ).

Thấy được tác dụng to lớn của hát ru đối với sự phát triển của trẻ thơ, những người mẹ, những cô nuôi dạy trẻ và những ai gần gũi với trẻ thơ đều nên học hát ru để ru trẻ ngủ, để dỗ dành khi trẻ quấy khóc, chuyện trò với trẻ bằng những âm thanh tuyệt diệu ấy.

Theo PHẠM TUYỀN

Tiết 14 ÔN TẬP

1. Ôn tập hai bài hát

- Tuổi hồng
- Hồ ba lí

2. Ôn tập Nhạc lí

- Giọng song song, giọng La thứ hoà thanh
- Thứ tự các dấu thăng, dấu giáng ở hoá biểu
- Giọng cùng tên

3. Ôn tập Tập đọc nhạc

TĐN số 3, số 4

Chú ý cách thể hiện các âm hình tiết tấu và tập đọc đúng cao độ :

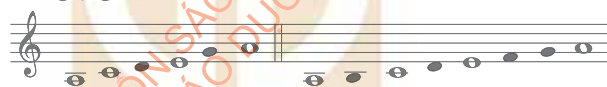
a) Hình tiết tấu có trong TĐN số 3

b) Hình tiết tấu có trong TĐN số 4

c) Giọng La 5 âm và giọng La thứ 7 âm:

Tiết 15, 16, 17, 18 ÔN TẬP VÀ KIỂM TRA HỌC KÌ I

1. Ôn tập bốn bài hát

- Mùa thu ngày khai trường
- Lí đĩa bánh bò
- Tuổi hồng
- Hồ ba lí

2. Ôn tập Tập đọc nhạc

TĐN số 1, số 2, số 3 và số 4

3. Âm nhạc thường thức

Tìm hiểu về các nhạc sĩ : Trần Hoàn, Hoàng Vân, Phan Huỳnh Điểu và các tác phẩm được giới thiệu trong sách giáo khoa (*Một mùa xuân nho nhỏ*, *Hồ kéo pháo*, *Bóng cây kơ-nia*).

BÀI ĐỌC THÊM

ÂM VANG MỘT BÀI CA QUỐC TẾ

Từ bao năm nay, những đảng viên Đảng Cộng sản Việt Nam khi đứng nghiêm chào cờ, không ai không biết bài *Quốc tế ca* - bài ca chính thức của những người cộng sản trên toàn thế giới : “Vùng lên hỡi các nô lệ ở thế gian ! Vùng lên hỡi ai cực khổ bần hàn ! Sục sôi nhiệt huyết trong tâm đầy chứa rồi. Quyết phen này sống chết mà thôi ...”. Bài thơ *Quốc tế* (L’Internationale) được sáng tác năm 1871 của nhà thơ lớn, người chiến sĩ trung kiên của Cách mạng vô sản Pháp tên là Ô-gien Pốt-chi-ê (sinh năm 1816, mất năm 1887). Năm 1888 nhạc sĩ Pi-e Đơ-gây-te (1848 - 1932) người phụ trách Đội hợp xướng Tiếng nói Công nhân ở thành phố Lin-lơ (Pháp) đã phổ nhạc bài thơ thành bài hát.

Quốc tế ca được lan truyền rất nhanh ở nước Pháp, qua nước Bỉ rồi trở thành một bản hành khúc chiến đấu chung của các chiến sĩ cộng sản và tất cả những người dân lao động toàn thế giới. Bài hát tiếp tục được phổ biến khắp châu Âu. Sức truyền cảm của điệu nhạc và lời ca đã có sức cổ vũ, động viên, kêu gọi mạnh mẽ. Các đại biểu đi dự những hội nghị Quốc tế Cộng sản vào đầu thế kỉ XX đã học thuộc đem về phổ biến ở đất nước mình, mặc dù bị chính quyền sở tại cấm đoán bằng đủ mọi cách.

Năm 1902, *Quốc tế ca* được dịch ra tiếng Nga. Những người cách mạng Nga nhận thấy bài hát ấy chính là tiếng gọi đoàn kết, giống như khẩu hiệu “Vô sản toàn thế giới liên hiệp lại” của Mác và Ăng-ghe-n.

Sau Cách mạng tháng Mười Nga (1917), chính quyền Xô viết quyết định lấy *Quốc tế ca* làm *Quốc ca Liên Xô*. Đến năm 1944, sau khi chấp nhận bản Quốc ca mới (sáng tác của nhạc sĩ A-lếch-xăng-đrốp), Đảng Cộng sản Liên Xô quyết nghị giữ bài *Quốc tế ca* làm Đảng ca.

Ở Việt Nam, bài thơ *Quốc tế* được Bác Hồ phỏng dịch thành thơ lục bát và in trên một số báo của tổ chức Thanh niên cách mạng đồng chí hội vào năm 1927 :

“Hỡi ai nô lệ trên đời.

Hỡi ai cực khổ đồng thời đứng lên ...”.

Khi Đảng Cộng sản Đông Dương thành lập năm 1930, bài *Quốc tế ca* được bí mật phổ biến rộng rãi trong nước và sau đó được hát công khai trong những cuộc biểu tình.

Các bản dịch khác nhau đã được các đồng chí đảng viên thống nhất, hoàn chỉnh lại như lời ca hiện nay.

Trong những năm đấu tranh vô cùng gian khổ trước khi Cách mạng tháng Tám thành công, *Quốc tế ca* là nguồn an ủi, sự thúc giục góp phần giữ vững ý chí chiến đấu cho biết bao chiến sĩ cách mạng trung kiên. Bị giặc bắt, họ hát *Quốc tế ca*. Khi ra trước toà án, khi ra pháp trường, *Quốc tế ca* vang lên một cách hiên ngang, bất khuất. Trong trại giam, nhà tù, họ dạy nhau hát *Quốc tế ca* để giữ vững tinh thần. Khi mít tinh, biểu tình, hát *Quốc tế ca* để tập hợp lực lượng quần chúng đấu tranh.

Quốc tế ca là một tác phẩm âm nhạc phổ biến khắp thế giới. Âm nhạc và thơ ca ở đây không còn là nghệ thuật đơn thuần mà đã trở thành một vũ khí đấu tranh thực sự. Suốt nhiều thập kỉ qua, *Quốc tế ca* được xem là bài ca chính thức của Đảng ta. Trước cách mạng, trong kháng chiến đến hoà bình và hiện nay, *Quốc tế ca* vẫn luôn luôn cùng với lá cờ Đảng dẫn đường vẫy gọi chúng ta đi.

Quốc tế ca

Nhạc : PI-E ĐƠ-GÂY-TE
Lời : Thơ Ô-GIEN PÔT-CHI-Ê

Nhịp đi

Vùng lên hỡi các nô lệ ở thế gian, vùng
lên hỡi ai cực khổ bần hàn. Sục sôi nhiệt huyết trong tâm đày
chứa rồi. Quyết phen này sống chết mà thôi. Chết độ
xưa ta mau phá sạch tan tành. Toàn nô lệ vùng đứng lên

di. Nay mai cuộc đời của toàn dân khác xưa, bao nhiêu lợi
 quyền ắt qua tay mình. Đấu tranh này là trận cuối cùng, kết đoàn
 lại để ngày mai. "Lanh - tét - na - xi - ô - na - lơ" sẽ
 là xã hội tương lai. Đấu tranh này là trận
 cuối cùng, kết đoàn lại để ngày mai. "Lanh -
 tét - na - xi - ô - na - lơ" sẽ là xã hội tương lai.

Bài

5

◆ Học hát :

Bài *Khát vọng mùa xuân*

◆ Nhạc lí :

Nhịp $\frac{6}{8}$

◆ Tập đọc nhạc :

TĐN số 5

◆ Âm nhạc thường thức :

Nhạc sĩ Nguyễn Đức Toàn và bài hát *Biết ơn Võ Thị Sáu*

Tiết 19

Học hát : Bài *Khát vọng mùa xuân*

Khát vọng mùa xuân

Nhạc : MÔ-DA

Phổ dịch lời Việt : TÔ HẢI

Nhịp nhàng - Vui vẻ

Này mùa xuân ơi đến mau đây về
Dù rằng mùa đông đã sang rồi ngàn
cho thêm xanh lá cây rừng. Trở về đừng bên suối
muôn bông hoa tuyết đang rơi. Cuộc đời yên vui vẫn
trong lành nhìn hoa đang hé tung bông. Khao
đang trôi tuổi thơ vui sống êm đềm. Ta

khát mùa xuân yên vui lại đến sẽ thấy muôn hoa đẹp
muốn được như ngày niên thiếu cất giầy xây ngôi nhà
xinh. Đây thời gian ơi những tháng năm đợi chờ, đến
xinh. Bầu trời tự do thắm thiết mãi trong lòng bước
đây ta đang mong chờ.
đi thiết tha bao tình.

Nhạc sĩ Vôn-gan A-ma-đơ Mô-da (1756 - 1791) là người Áo. Ông là một danh nhân âm nhạc thế giới. Nhạc sĩ Mô-da thiên tài đã để lại cho nền văn hoá nhân loại rất nhiều tác phẩm thuộc các thể loại âm nhạc khác nhau, từ những ca khúc đến các bản giao hưởng và các vở nhạc kịch (ô-pê-ra).

Từ nhiều năm nay, bài hát *Khát vọng mùa xuân* của Mô-da đã được phổ biến ở nước ta. Bài hát có giai điệu đẹp, trong sáng, viết theo nhịp $\frac{6}{8}$ tạo nên sự nhịp nhàng, uyển chuyển. Cùng với lời ca diễn tả những hình ảnh tươi đẹp của thiên nhiên, âm nhạc gợi cảm xúc lạc quan, yêu đời với những ước mơ dạt dào của tuổi trẻ trước mùa xuân và cuộc sống.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Hãy phát biểu cảm xúc của em về bài hát *Khát vọng mùa xuân*.
2. Bài hát *Khát vọng mùa xuân* được chia thành 2 đoạn nhạc, mỗi đoạn nhạc bắt đầu và kết thúc ở chỗ nào ?

BÀI ĐỌC THÊM

“VUA” BÀI HÁT

Người ta thường nói tới những bài hát của Su-be* được soạn ra như dòng nước chảy ào ạt, bởi vì Su-be không phải mất nhiều công suy nghĩ mà cứ đặt bút viết một mạch theo cảm xúc trào dâng của mình. Thường những bản nhạc “chảy ra” như dòng nước đó không cần phải sửa chữa, gọt giũa mà cứ thế trở thành bài hát hay.

Khi Su-be 18 tuổi, gia đình sa sút, ông phải dạy học tại một trường tiểu học ở nông thôn để lấy tiền sinh sống. Một ngày chủ nhật nọ, Su-be cùng một người bạn đang đọc thơ của Gớt (một nhà thơ lớn người Đức), bỗng ông nói với bạn :

- Xin lỗi nhé ! Anh vui lòng ra ngoài dạo chơi độ mười phút để tôi ghi chép một vài giai điệu.

Vừa dạo bước trong vườn, vừa chăm thuốc lá hút, điệu thuốc của ông bạn chưa tàn thì đã thấy Su-be ngó qua cửa sổ gọi vào.

Người bạn vào phòng, thấy trên bàn tờ giấy kẻ nhạc của Su-be đã đầy những nốt nhạc, nét mực chưa khô.

Vì không có đàn nên đôi bạn đành rủ nhau tới một trường tiểu học cạnh đó, sử dụng nhờ pi-a-nô. Su-be đàn, các giáo viên của nhà trường hát. Bài hát đã làm cho cả người hát và người nghe vô cùng cảm động. Nghe xong, các giáo viên trong trường ôm lấy người nhạc sĩ trẻ bày tỏ sự chúc mừng và hoan hô nồng nhiệt.

Đó là trường hợp ra đời bài hát *Chúa rừng*, một tác phẩm nổi tiếng của nhạc sĩ Su-be soạn theo thơ của Gớt. Về sau chính Gớt cũng hát bài này và cảm động nói : “Tôi có thể dùng lời để diễn tả ý thơ nhưng Su-be thì có khả năng chỉ dùng những nốt nhạc”.

* Nhạc sĩ Su-be (1797 - 1828) là người Áo. Ông là một trong những danh nhân âm nhạc thế giới.

Tiết 20

- Ôn tập bài hát : *Khát vọng mùa xuân*
- Nhạc lí : Nhịp $\frac{6}{8}$
- Tập đọc nhạc : TĐN số 5

Nhạc lí : NHỊP $\frac{6}{8}$

Nhịp $\frac{6}{8}$ có 6 phách, mỗi phách bằng một nốt móc đơn. Mỗi nhịp có 2 trọng âm. Trọng âm thứ nhất được nhấn vào phách 1, trọng âm thứ hai được nhấn vào phách 4.

Ví dụ :

Dưới đây là trích đoạn một bài hát nhịp $\frac{6}{8}$:

Một mùa xuân nho nhỏ

(Trích)

Nhạc : TRẦN HOÀN
Lời : Thơ THANH HẢI

Tập đọc nhạc : TĐN số 5

Làng tôi

(Trích)

Nhạc và lời : VĂN CAO

Vừa phải

Làng tôi xanh bóng tre, từng tiếng chuông ban
chiều tiếng chuông nhà thờ rung. Đời đang vui đồng
quê yêu dấu, bóng cau với con thuyền một dòng sông...

* Nhận xét TĐN số 5 :

- Đoạn nhạc viết theo nhịp $\frac{6}{8}$ giọng Đô trưởng.
- Đoạn nhạc chia làm 2 câu, mỗi câu 4 nhịp.
- + Câu 1 kết ở nốt Son (nhịp thứ 4).
- + Câu 2 kết ở nốt Đô (nhịp thứ 8).

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Tìm một vài bài hát được viết ở nhịp $\frac{6}{8}$.
2. Luyện bài TĐN số 5 và ghép lời ca.

Tiết 21

- Ôn tập bài hát : *Khát vọng mùa xuân*
- Ôn tập Tập đọc nhạc : TĐN số 5
- Âm nhạc thường thức : Nhạc sĩ Nguyễn Đức Toàn và bài hát *Biết ơn Võ Thị Sáu*

Âm nhạc thường thức

NHẠC SĨ NGUYỄN ĐỨC TOÀN VÀ BÀI HÁT *BIẾT ƠN VÕ THỊ SÁU*

1. Nhạc sĩ Nguyễn Đức Toàn

Nhạc sĩ Nguyễn Đức Toàn sinh ngày 10-3-1929, quê ở Hà Nội. Ông vừa là nhạc sĩ, vừa là họa sĩ.

Ông tham gia cách mạng từ tháng 8-1945 và đã viết bài hát đầu tiên *Ca ngợi cuộc sống mới*. Trong kháng chiến chống thực dân Pháp, nhạc sĩ Nguyễn Đức Toàn có bài hát nổi tiếng *Quê em*. Suốt cuộc đời hoạt động văn nghệ trong quân đội, nhạc sĩ Nguyễn Đức Toàn đã sáng tác nhiều bài hát giàu tính chiến đấu và ngợi ca như *Biết ơn Võ Thị Sáu*, *Noi gương Lý Tự Trọng*, *Nguyễn Viết Xuân*, *cả nước yêu thương*, *Đào công sự*, *Bài ca người lái xe*, *Khâu áo gửi người chiến sĩ*,...

Khi đất nước thống nhất, ông có những bài hát được yêu thích như : *Tình em biển cả*, *Chiều trên bến cảng*, *Hà Nội - một trái tim hồng*,...

Âm nhạc của Nguyễn Đức Toàn phóng khoáng, tươi trẻ và đậm chất trữ tình mềm mại, sâu sắc.

Ông đã được Nhà nước trao tặng Giải thưởng Hồ Chí Minh về Văn học - Nghệ thuật.

2. Bài hát *Biết ơn Võ Thị Sáu*

Tác phẩm ra đời từ năm 1958, khi đất nước ta còn tạm thời bị chia cắt làm hai miền. Bài hát đã ghi một dấu ấn sâu đậm trong đời sống âm nhạc của nhân dân ta. Hình tượng người nữ liệt sĩ - anh hùng Võ Thị Sáu được tác giả khắc hoạ từ một mùa hoa lê-ki-ma ở miền quê Đất Đỏ (Bà Rịa - Vũng Tàu). Bằng giai điệu nhẹ nhàng, mềm mại, tác phẩm gây xúc động cho người nghe về tấm gương hi sinh anh dũng của người con gái trẻ tuổi, quyết không khuất phục trước mũi súng quân thù. Giai điệu bài hát lúc tha thiết trầu mến, lúc vút cao xáo động, trên một nét nhạc chủ đạo được tác giả phát triển một cách khéo léo, tinh tế.

Bài hát gồm có 3 đoạn, trong đó đoạn 1 và đoạn 3, âm nhạc giống nhau.

Trong số những ca khúc viết về anh hùng, liệt sĩ đã chiến đấu cho sự nghiệp độc lập tự do của dân tộc ta, *Biết ơn Võ Thị Sáu* xứng đáng là một tác phẩm sống mãi cùng năm tháng.

Biết ơn Võ Thị Sáu

Vừa phải

Nhạc và lời : NGUYỄN ĐỨC TOÀN

Mùa hoa lê ki ma nở. Ở
hoa lê ki ma nở. Đời
quê ta miền Đất Đỏ. Thôn xóm vẫn nhắc tên người
sau vẫn còn nhắc nhỏ. Sông núi đất nước ơn người
anh hùng đã chết, cho mùa...
anh hùng đã... ...chết cho đời sau.
Người thiếu nữ ấy như mùa xuân chị

đã dâng cả cuộc đời. Để chiến đấu với bao
 niềm tin. Dù chết vẫn không lùi bước. Chị
 Sáu đã hi sinh rồi. Giọng hát vẫn như còn
 vang dội vào trái tim những người đang sống. Giục
 đi lên không bao giờ lùi. Dù
 hoa lê ki ma nở. Mỏ xanh vẫn còn nước
 nở. Khi đất nước vẫn chia làm hai miền, đêm
 đến bao giờ sáng cho hoa kia nở. Mùa
 xuân lan tràn xứ sở. Tôi đến hát trước nấm mồ
 chôn sâu người nữ anh hùng.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Kể tên một vài bài hát của nhạc sĩ Nguyễn Đức Toàn.
2. Phát biểu cảm nhận của em khi nghe bài hát *Biết ơn Võ Thị Sáu*.

Bài

6

◆ Học hát :

Bài *Nổi trống lên các bạn ơi !*

◆ Tập đọc nhạc :

TĐN số 6

◆ Âm nhạc thường thức :

Hát bè

Tiết 22

Học hát : Bài *Nổi trống lên các bạn ơi !*

Nổi trống lên các bạn ơi !

Nhạc và lời : PHẠM TUYỀN

Sôi nổi - Hơi nhanh

(Dạo nhạc.....)

....) Xưa mẹ Âu Cơ sinh được trăm con. Năm mươi xuống
biển năm mươi lên non. Nay triệu cháu con chung tình nước
non là hoa một gốc là con một nhà! Nổi trống
lên ! Như trống đồng năm xưa. Cùng vỗ

Khi nói về cội nguồn các dân tộc Việt Nam, nhân dân ta thường nhắc tới truyền thuyết bà mẹ Âu Cơ sinh ra 100 trứng, nở ra 100 người con. Từ nội dung đó, nhạc sĩ Phạm Tuyên viết bài hát *Nổi trống lên các bạn ơi!*, ngợi ca tình đoàn kết của 54 dân tộc trong đại gia đình các dân tộc Việt Nam. Tất cả đang sát vai bên nhau để bảo vệ, xây dựng đất nước hòa bình và phát triển.

Bản nhạc viết ở giọng La thứ, gồm có 2 đoạn. Đoạn 1 từ *Xưa mẹ Âu Cơ* đến *là con một nhà*. Đoạn 2 từ *Nổi trống lên* đến *cắc tùng tung tung tung*. Giai điệu của bài hát linh hoạt, vui tươi, sôi nổi.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Học thuộc bài hát *Nổi trống lên các bạn ơi!*.
2. Em biết những bài hát nào của nhạc sĩ Phạm Tuyên ? Hãy kể tên bài hoặc hát một vài câu trong những bài đó.

Tiết 23

- Ôn tập bài hát : *Nổi trống lên các bạn ơi !*
- Tập đọc nhạc : TĐN số 6

Tập đọc nhạc : TĐN số 6

Chỉ có một trên đời

(Trích)

Nhạc: TRƯỜNG QUANG LỤC

Lời: Dựa theo ý thơ Liên Xô

Nhịp nhàng

The musical score is written on three staves in 6/8 time. The melody is simple and melodic, with lyrics written below the notes. The lyrics are: 'Riêng mặt trời chỉ có một mà thôi. Và mẹ em chỉ có một trên đời. Riêng mặt trời chỉ có một mà thôi. Và mẹ em chỉ có một trên đời.' The score is marked 'Nhịp nhàng' (moderate tempo).

Riêng mặt trời chỉ có một mà thôi. Và mẹ
em chỉ có một trên đời. Riêng mặt trời chỉ có một mà
thôi. Và mẹ em chỉ có một trên đời.

* Nhận xét TĐN số 6 :

- Nhịp đầu tiên là nhịp thiếu (nhịp lấy đà).
- Giai điệu bài nhạc xây dựng trên giọng Đô trưởng.
- Nhịp 1 - 2 và nhịp 5 - 6 có giai điệu giống nhau.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Em có cảm nhận gì về giai điệu của bài TĐN số 6 ?
2. Tập đọc nhạc và ghép lời TĐN số 6.

Tiết 24

- Ôn tập bài hát : *Nổi trống lên các bạn ơi !*
- Ôn tập Tập đọc nhạc : TĐN số 6
- Âm nhạc thường thức : Hát bè

Âm nhạc thường thức

HÁT BÈ

Trong nghệ thuật biểu diễn ca hát, có đơn ca, song ca, tốp ca, đồng ca và hợp xướng.

Khi hát từ 2 người trở lên, người ta có thể hát bè. Thông thường, hát bè bao giờ cũng có bè chính và bè phụ hoạ. Các giọng hát của các bè cùng vang lên, có lúc tiết tấu giống nhau, có lúc khác nhau. Mỗi bè tuy có sự độc lập nhất định nhưng phải kết hợp hoà quyện chặt chẽ với nhau, bè phụ hỗ trợ cho bè chính để tạo nên những âm thanh đầy đặn, nhiều màu vẻ ...

Trong nghệ thuật hát bè, có kiểu hát bè *hoà âm* và hát bè *phức điệu*. Người ta có thể hát từ 2 bè đến 4, 5 bè,... Dù hát bè kiểu nào thì sự hoà hợp âm thanh vẫn là tiêu chuẩn cao nhất để đánh giá cách trình diễn đầy tính nghệ thuật này.

Ví dụ về hát bè :

a) Hai bè hoà âm : hai bè cách nhau một quãng 3

Con chim non

(Trích)

Dân ca Pháp

Bình minh lên có con chim non hoà tiếng hót véo
von hoà tiếng hót véo von giọng hót vui say sưa...

b) Hai bè kiểu hát đuổi (đây là hình thức hát bè phức điệu đơn giản nhất) :

Hành khúc tới trường

(Trích)

Nhạc Pháp

Mặt trời lấp lánh dưới chân trời xa

Rộn ràng chân bước đều theo tiếng ca...

Mặt trời lấp lánh dưới chân trời xa...

Người ta chia giọng hát thành các loại như sau :

- Giọng nữ cao ;
- Giọng nữ trung ;
- Giọng nữ trầm ;
- Giọng nam cao ;
- Giọng nam trung ;
- Giọng nam trầm.

Từ các loại giọng hát, người ta tạo ra các hình thức hát 2 bè, 3 bè, 4 bè. Trên cơ sở giọng hát và cách phân chia bè hát, có thể xây dựng dàn hợp xướng các kiểu :

- Hợp xướng giọng nữ ;
- Hợp xướng giọng nam ;
- Hợp xướng giọng nam và nữ ;
- Hợp xướng thiếu nhi.

BÀI ĐỌC THÊM

HỢP XƯỚNG

Hợp xướng là đỉnh cao của nghệ thuật hát bè.

Hợp xướng có loại có dàn nhạc đệm, có loại không có dàn nhạc đệm. Một đội hợp xướng thường đông người, từ một vài chục đến hàng trăm người.

Những tác phẩm âm nhạc soạn cho hợp xướng có những đặc điểm riêng, khác với ca khúc bình thường. Tuy nhiên cũng có những ca khúc được biên soạn lại để biểu diễn bằng một dàn hợp xướng.

Có những bản đại hợp xướng được sáng tác hết sức công phu, phải mất nhiều thời gian dàn dựng để biểu diễn với một quy mô lớn.

Một lần, dàn đại hợp xướng biểu diễn bài *Bài ca Tổ quốc* trên sân vận động nhân ngày lễ lớn ở Liên Xô (cũ). Dàn hợp xướng có tới mấy nghìn người, có 6 dàn nhạc giao hưởng lớn đệm theo, 1 chỉ huy chính và 6 chỉ huy phụ. Khi chiếc đuă chỉ huy của người nhạc trưởng giơ lên thì những giọng hát của mấy ngàn người vang động cả một không gian mênh mông như những đợt sóng ... Hôm đó, rất nhiều người nghe đã rơi nước mắt vì xúc động - đó là sự biểu thị sức mạnh khổng lồ của con người với trí tuệ và tài năng sáng tạo vô hạn. Tác phẩm do dàn đại hợp xướng trình bày đã mang lại cho người nghe lòng tự hào về đất nước, về ý chí của con người, về sự đoàn kết của một tập thể lớn, về quyết tâm vượt qua mọi khó khăn tiến tới tương lai tươi sáng.

Tiết 25

ÔN TẬP VÀ KIỂM TRA

1. Ôn tập hai bài hát

- ## 1. Ôn tập hai bài hát

2. Ôn tập Nhạc lí

2. Ôn tập Nhạc lí

3. Ôn tập Tập đọc nhạc

3. Ôn tập Tập đọc nhạc

3. Ôn tập Tập đọc nhạc

- ### 3. Ôn tập Tập đọc nhạc

- ### 3. Ôn tập Tập đọc nhạc

3. Ôn tập Tập đọc nhạc

3. Ôn tập Tập đọc nhạc

Bài

7

◆ Học hát :

Bài *Ngôi nhà của chúng ta*

◆ Tập đọc nhạc :

TĐN số 7

◆ Âm nhạc thường thức :

Nhạc sĩ Sô-panh và bản *Nhạc buồn*

Tiết 26

Học hát : Bài *Ngôi nhà của chúng ta*

Ngôi nhà của chúng ta

Nhạc và lời : HÌNH PHƯỚC LIÊN

Vừa phải

Ngôi nhà chung của chúng ta là trái đất màu xanh bao la.

la. Ngôi nhà chung của chúng ta là trái đất màu xanh hiền hoà. Mặt trời lên cho ta nắng mai. Nụ cười tươi trên môi chúng ta.

Và biển luôn ngân nga sóng reo. Dòng sông và bãi ca bên nhau hát lên. Tinh thần trắng cánh rừng xanh dật nên những bức tranh đẹp xinh ái nôi vòng tay để trái đất ấm trong tình thương.

Hạt sương lung linh trên cánh hoa. Một giọng Mặt trời trên cao luôn sáng trong. Và biển

chim trong veo thiết tha. Ngọn lửa ấm hồn sôi
luôn ngân nga hát ca. Tình thân ái của chúng

con đều như muốn hát chung một lời.
ta là hoa quý góp cho vườn...

Ngôi nhà... ...đời. Ngôi nhà chung của chúng

ta là trái đất màu xanh bao la.

Ngôi nhà chung của chúng ta là trái

đất màu xanh bao la.

Trái đất của chúng ta là một màu xanh vô tận : màu xanh của rừng núi, màu xanh của biển cả bao la. Những dòng sông, những ngọn núi, những cánh đồng là những bức tranh tuyệt vời. Muốn người sống trên trái đất đều muốn hát lên một bài ca, bài ca của tình yêu thương và lòng nhân ái. Một mái nhà chung rộng lớn : nơi đó có biết bao nụ cười rạng rỡ, nơi đó có ngàn hoa khoe sắc, nơi đó có tiếng chim lành lốt thiết tha... Tất cả, tất cả để hướng tới một cuộc sống tốt đẹp hơn, cho “tình thân ái nối vòng tay để trái đất ấm trong tình thương”. Nhạc sĩ Hình Phước Liên viết bài *Ngôi nhà của chúng ta* để nói lên những nội dung đó.

Viết ở giọng La thứ, bài hát có giai điệu mềm mại, thiết tha.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Tìm trong bài những câu hát có giai điệu giống nhau hoặc gần giống nhau.
2. Phát biểu cảm nhận của em khi hát bài *Ngôi nhà của chúng ta*.

BÀI ĐỌC THÊM

CÂY CỐI VỚI ÂM NHẠC

Âm nhạc liên quan mật thiết với con người và có tác động đến một số động vật, nhưng với thực vật, âm nhạc có ảnh hưởng gì không ?

Người ta đã chứng minh được rằng : cây phản ứng khá nhạy với âm nhạc, thậm chí sở thích của nó cũng được chọn lọc rất kĩ. Nhạc sĩ Rơ-tơ-lếch và Giáo sư P.P. Brô-man cùng cộng tác nghiên cứu phản ứng của cây ở 3 căn phòng khác nhau. Phòng thứ nhất hoàn toàn yên lặng. Phòng thứ hai có loa phát ra những bản nhạc cổ điển và phòng thứ ba phát ra những loại nhạc mạnh. Hai ông nhận thấy, đối chứng với phòng thứ nhất, ở phòng thứ hai cây vươn về

phía thùng loa phát ra tiếng nhạc êm nhẹ và ở phòng thứ ba thì ngược lại, cây cối vươn ra xa loa hơn. Thử nghiệm này đã được các nhà nghiên cứu nông nghiệp Ca-na-da ứng dụng. Họ đặt loa trên cánh đồng lúa mì và phát ra những bản nhạc cổ điển của nhạc sĩ J. Băch. Tới vụ thu hoạch, cánh đồng đó đã thu được sản lượng lúa mì cao hơn bình thường tới 60%. Nhà thực vật học người Mĩ là G.E. Smít còn ngờ vực kết quả này và làm thử ở hai nhà kính cách biệt nhau. Một nhà kính không có phát nhạc và ở nhà kính khác thì cho phát bản nhạc *Ráp-xô-đi in Blu* của Ghéc-xuyn cả ngày lẫn đêm. Kết quả, nơi có nhạc sản lượng lúa mì tăng 35% và sản lượng đậu tăng 20%.

Phải chăng thực vật cũng có cảm giác, cũng yêu thích âm nhạc !

Tiết 27

- Ôn tập bài hát : *Ngôi nhà của chúng ta*

- Tập đọc nhạc : TĐN số 7

Tập đọc nhạc : TĐN số 7

Dòng suối chảy về đâu ?

Nhạc Nga

Đặt lời : HOÀNG LÂN

Hơi nhanh

Con suối êm trôi trong nắng tươi uớt quanh qua bao núi
đồi. Con suối êm trôi đi tới đâu hát lên say sưa bao
lời. Hoà vào dòng sông qua xóm làng đồn về đại dương mênh
mông. Con suối trong xanh trong nắng tươi hát
lên say sưa muôn lời.

* Nhận xét TĐN số 7 :

- Bài nhạc giọng Đô trưởng, dùng đủ 7 âm Đô, Rê, Mi, Pha, Son, La, Si.

- Kết cấu gồm 4 câu nhạc vuông vắn, sử dụng chung một âm hình tiết tấu :

- Dùng đảo phách cân () ở giữa từng câu.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Tìm và đọc lại các chỗ đảo phách trong bài TĐN.
2. Đọc đúng giai điệu TĐN số 7 và ghép lời.

Tiết 28

- Ôn tập bài hát : *Ngôi nhà của chúng ta*
- Ôn tập Tập đọc nhạc : TĐN số 7
- Âm nhạc thường thức : Nhạc sĩ Sô-panh và bản *Nhạc buồn*

Âm nhạc thường thức

NHẠC SĨ SÔ-PANH VÀ BẢN *NHẠC BUỒN*

1. Nhạc sĩ Sô-panh

Nhạc sĩ Sô-panh (Phơ-rê-dê-rích Sô-panh) sinh ngày 22-2-1810 ở một vùng gần Vác-sa-va (thủ đô Ba Lan), mất ngày 17-10-1849 tại Pa-ri (thủ đô nước Pháp).

Từ nhỏ, Sô-panh đã được tiếp xúc với âm nhạc và phát triển năng khiếu âm nhạc rất sớm.

Những tác phẩm của Sô-panh để lại đại đa số là những bản nhạc viết cho đàn pi-a-nô, chỉ có một số ít ca khúc. Những tác phẩm đó đều mang màu sắc độc đáo của dân ca, dân vũ Ba Lan. Những bản nhạc của Sô-panh có giá trị lớn về nội dung tư tưởng và nghệ thuật, đã đưa Sô-panh trở thành một nhạc sĩ nổi tiếng trên thế giới.

Ngoài sáng tác, Sô-panh là một nghệ sĩ biểu diễn pi-a-nô xuất sắc, tiếng đàn của Sô-panh làm rung động trái tim hàng triệu người. Từ bé đến khi qua đời, Sô-panh không từ chối một cuộc biểu diễn nào để lấy tiền giúp đỡ những người nghèo khổ hoặc nạn nhân chiến tranh.

Bắt đầu từ năm 1927, cuộc thi âm nhạc quốc tế mang tên Sô-panh được tổ chức ở Ba Lan 5 năm một lần. Năm 1980, nghệ sĩ pi-a-nô Việt Nam Đặng Thái Sơn đã đoạt giải nhất trong cuộc thi âm nhạc Sô-panh lần thứ 10 ở Vác-sa-va.

2. Khúc luyện tập số 3 (Nhạc buồn)

Sô-panh viết rất ít ca khúc, một số tiểu phẩm viết cho đàn pi-a-nô của ông đã được người đời sau ghi tiêu đề và đặt lời vào để hát, trong đó có phần đầu của bản *Ê-tuyt số 3* (Khúc luyện tập số 3). Tác phẩm có giai điệu chậm rãi, gợi nỗi buồn man mác, khi âm nhạc dâng lên trong tình cảm xao động mãnh liệt, khi dần dần lắng xuống như gợi nhớ, luyến tiếc với một nỗi buồn day dứt không nguôi... Có người cho rằng, đây là cảm xúc của nhạc sĩ khi ông sống ở nước ngoài nhớ về Tổ quốc, nhớ về quê hương yêu dấu.

Nhạc buồn

Khúc luyện tập số 3 (trích)

Nhạc : SÔ-PANH

Đặt lời : ĐÀO NGỌC DUNG

Lento (rất chậm)

The musical score is written on ten staves in treble clef, with a key signature of three sharps (F#, C#, G#) and a 2/4 time signature. The tempo is marked 'Lento (rất chậm)'. The lyrics are written below the staves, with some words appearing on two lines. A large, semi-transparent watermark 'ĐÀN QUÊ VIỆT NAM' is oriented diagonally across the center of the page, behind the musical notation.

Nghe đàn băng khuâng réo rất buồn ngân gieo bao sầu nhớ vẩn
vương những chiều hoàng hôn giá buốt tâm hồn. Nghe tiếng đàn xa
xăm những ngày thu tím buồn lúc mưa rơi khi chiều xuống.
Nghe đàn băng khuâng réo rất buồn ngân gieo bao sầu nhớ vẩn
vương những chiều hoàng hôn giá buốt tâm hồn. Nghe thánh thót mưa
rơi trên hàng cây, nghe tiếng gió lao xao trên trời mây bay khiến lòng ta
bao nỗi niềm thương nhớ say trong mộng mơ. Những phút giây ngắn ngủi
lúc bước chân thẩn thơ. Tiếng đàn gợi nhớ
vang bao ngày tháng trong một chiều mơ.

BÀI ĐỌC THÊM

TRÁI TIM SÔ-PANH

Vào một ngày thu năm 1949, có một chiếc xe ngựa dừng bánh ở biên giới Ba Lan. Trong xe có một phụ nữ đứng tuổi cùng một cô gái. Cả hai người dường như không quan tâm gì đến việc các sĩ quan biên phòng đang làm thủ tục nhập cảnh.

Cho đến khi biên giới đã lùi lại phía sau và chiếc xe đang lăn bánh trên mảnh đất của Tổ quốc Ba Lan thân yêu thì người phụ nữ mới tháo bỏ tấm khăn bọc chiếc hộp nhỏ bằng gỗ sồi.

Những viên chức hải quan được lệnh không cho bất cứ ai mang qua biên giới những gì quý giá. Nhưng họ lại không hề biết rằng trên chiếc xe ngựa này đã mang về Ba Lan một trong những vật báu thiêng liêng nhất. Đó là trái tim của Phơ-rê-đê-rích Sô-panh được đặt trong chiếc hộp gỗ sồi kia ... Sô-panh chính là con người vĩ đại của dân tộc Ba Lan, một nhạc sĩ sáng tác thiên tài và là một nghệ sĩ dương cầm lỗi lạc.

Tại Vác-sa-va, trên một cây cột của nhà thờ thánh Ki-tô, nổi bật lên trước mắt mọi người là một phiến đá hoa cương vuông vắn với dòng chữ : “Kính tặng Phơ-rê-đê-rích Sô-panh, người con của dân tộc ...”. Ở đó còn ghi rõ ngày sinh và ngày mất của nhạc sĩ. Sau phiến đá hoa cương ấy là trái tim của nhạc sĩ Sô-panh đang yên nghỉ.

Khi đất nước Ba Lan bị phát xít Hít-le xâm chiếm, những người yêu nước đã tìm cách cất giấu trái tim của Sô-panh để không bị lọt vào bàn tay nhơ nhuốc của chúng. Ngày đất nước Ba Lan được giải phóng, trái tim Sô-panh - một báu vật thiêng liêng của nhân dân Ba Lan, lại được mang trở về với Tổ quốc yêu thương.

Hiện nay ở Vác-sa-va còn có Nhà bảo tàng Sô-panh. Nơi đây đã thu hút rất nhiều khách du lịch các nước và những người yêu âm nhạc Sô-panh đến tham quan.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Phát biểu cảm nhận của em sau khi được nghe bản *Nhạc buồn* của Sô-panh.
2. Hãy kể đôi điều em biết về nhạc sĩ nổi tiếng Sô-panh.

Bài

8

- ◆ Học hát :
Bài Tuổi đời mênh mông
- ◆ Tập đọc nhạc :
TĐN số 8
- ◆ Âm nhạc thường thức :
Sơ lược về một vài thể loại nhạc dân

Tiết 29

Học hát : Bài Tuổi đời mênh mông

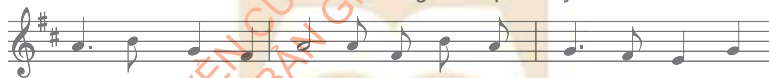
Tuổi đời mênh mông

Nhạc và lời : TRỊNH CÔNG SƠN

Vừa phải

Mây và tóc em bay trong chiều gió lộng. Trời làm cơn mưa
tay bên đời quá rộng. Tuổi thần tiên yêu
(Bao đường phố em) qua nắng lên đứng chờ. Đường diu chân em
hoà trong thành phố này. Tuổi đời mênh mông

xanh dưới những hàng me. Em và lá tung tăng như loài chim
dấu dưới ngôi trường kia. Em là đoá hoa lan hay quỳnh hương
đi đến những miền xa. Thăm ruộng đất bao la những làng quê
quá búp non đầu cây. Em về giữa thiên nhiên em cười, em

đến và đã hát giữa phố nhà. Ôm cuộc sống trong
trắng thơm ngát...
cũ mùa cây trái núa chân về. Như là những bông
nói. Như sóng...

Quanh ta, cuộc sống thật rộn ràng và luôn mở ra những trang đời mới. Trước mắt các em có biết bao điều gần gũi thân quen nhưng cũng thật lạ kì. Một ngôi trường, một hàng cây, một cơn mưa, một làng quê,... tất cả đã gắn bó thân thiết với chúng ta từ thuở ấu thơ. Đó chính là tình yêu quê hương, tình yêu cuộc sống được thể hiện qua bài hát *Tuổi đời mệnh mông* của nhạc sĩ Trịnh Công Sơn.

Bài hát có 3 đoạn. Đoạn 1 từ *Mây và tóc em bay* đến *tình yêu*. Đoạn 2 từ *Thời thơ ấu* đến *yêu đời thiết tha*. Đoạn 3 từ *Bao đường phố* đến *như sóng đùa biển khơi*. Âm nhạc đoạn 3 tái hiện nguyên dạng đoạn 1.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Học thuộc bài hát *Tuổi đời mệnh mông*.
2. Kể tên một số bài hát quen thuộc của nhạc sĩ Trịnh Công Sơn.

- Ôn tập bài hát : *Tuổi đời mênh mông*
- Tập đọc nhạc : TĐN số 8

Thầy cô cho em mùa xuân

(Trích)

Vừa phải *Nhạc và lời : VU HOANG*

Một bóng hồng em dành tặng cô. Một bài
ca hát riêng tặng thầy. Những món quà bé nhỏ đơn
sơ. Nhưng chứa chan niềm kính yêu vô bờ ...

- Về cao độ : gồm có các nốt của thang Đô 5 âm.

- Về trường độ : gồm có nốt trắng, nốt đen, nốt móc đơn, móc đơn chấm đôi, móc kép.

- Trong bài có một dạng đảo phách : $\frac{2}{4}$

- Có dấu nổi, dấu luyện và nhịp lấy đà.

CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP

1. Tập biểu diễn bài hát *Tuổi đời mệnh mông*.
2. Tập đọc nhạc kết hợp đánh nhịp $\frac{2}{4}$ TĐN số 8 và ghép lời ca.

Tiết 31

- Ôn tập bài hát : *Tuổi đời mệnh mông*
- Ôn tập Tập đọc nhạc : TĐN số 8
- Âm nhạc thường thức : Sơ lược về một vài thể loại nhạc đàn

Âm nhạc thường thức

SƠ LƯỢC VỀ MỘT VÀI THỂ LOẠI NHẠC ĐÀN

Nhạc đàn (nhạc không lời) là một lĩnh vực quan trọng trong nghệ thuật âm nhạc. Nhạc đàn được diễn tấu bằng một nhạc cụ, một số nhạc cụ hoặc cả một dàn nhạc.

Âm nhạc truyền thống của dân tộc ta cũng có những tác phẩm nhạc không lời còn lưu giữ đến ngày nay như *Lưu thủy, Hành vân, Kim tiền, Cổ bản*,...

Âm nhạc Việt Nam hiện đại trong vài chục năm gần đây có những tác phẩm âm nhạc không lời của nhạc sĩ Việt Nam sáng tác. Nhiều bài đã được trình diễn trên sân khấu và giới thiệu trên các phương tiện phát thanh, truyền hình,...

Cũng như nhạc hát, nhạc đàn bao gồm nhiều thể loại như :

- Ca khúc, vũ khúc được chuyển soạn cho nhạc cụ độc tấu hoặc hoà tấu. Ví dụ : *Bài ca hi vọng* (Văn Ký) được chuyển soạn cho đàn ghi-ta, *Du kích sông Thao* được chuyển soạn cho dàn nhạc dây,...

- Bài ca không lời là những tiểu phẩm viết cho nhạc cụ rất gần với giai điệu bài hát.
- Những tác phẩm khí nhạc nhỏ viết cho một cây đàn độc tấu hoặc dàn nhạc biểu diễn.
- Những tác phẩm khí nhạc lớn gồm nhiều chương, mỗi chương thể hiện một nội dung tình cảm nhất định như bản xô-nát (sonate), bản giao hưởng (symphonie), bản công-xéc-tô (concerto),...

Các phòng hoà nhạc lớn trên thế giới vẫn thường xuyên trình diễn các bản xô-nát, công-xéc-tô và giao hưởng của những nhạc sĩ cổ điển, cận đại và hiện đại. Các chương trình hoà nhạc đó thu hút đông đảo công chúng mến mộ, đến thưởng thức loại âm nhạc mang tính bác học này.

Tiết 32 ÔN TẬP

1. Ôn tập hai bài hát

- *Ngôi nhà của chúng ta*
- *Tuổi đời mệnh mông*

2. Ôn tập Tập đọc nhạc

TĐN số 7, số 8

* *Ghi nhớ cách thể hiện*

a) Âm hình tiết tấu có trong TĐN số 7 :

b) Âm hình tiết tấu có trong TĐN số 8 :

SƠ LƯỢC VỀ NHẠC GIAO HƯỞNG

Gốc của từ *giao hưởng* (symphonie) có nghĩa là sự hoà hợp của các âm thanh. Ngày nay, khi nghe tới danh từ *giao hưởng* là người ta nghĩ ngay tới bản nhạc lớn trình diễn trên sân khấu với sự tham gia của nhiều loại nhạc cụ và có khi có cả giọng hát nữa. Chính vì thế mà giao hưởng có ưu thế hơn hẳn so với tất cả những loại nhạc khác vì âm lượng dồi dào, âm sắc phong phú, quy mô cấu tạo bản nhạc đồ sộ và khả năng phát triển kịch tính rất cao. Sự ra đời của nhạc giao hưởng làm cho nghệ thuật âm nhạc có khả năng đề cập tới nhiều vấn đề quan trọng và phức tạp trong đời sống xã hội và tâm hồn con người, mà hầu như trước đó nghệ thuật này coi như không có khả năng biểu hiện.

Không phải ngẫu nhiên mà nhạc giao hưởng có được sức sống như hiện tại, nó cũng phải trải qua một quá trình chọn lọc khoảng trên hai thế kỉ nay. Hồi đầu thế kỉ XVIII, giao hưởng chủ là một bản nhạc mở đầu cho vở nhạc kịch ở Ý (I-ta-li-a), gồm có 3 chương. Cuối thế kỉ XVIII, giao hưởng mới dần tách khỏi nhạc kịch trở thành một tác phẩm độc lập và phổ biến khắp châu Âu, tạo nên nhiều trường phái khác nhau. Điển hình là trường phái Viên, Pa-ri và Man-gây (một thành phố Tây Nam nước Đức). Người biết tổng hợp các nét ưu tú của các trường phái trên và sáng lập ra trường phái giao hưởng có ý nghĩa trên toàn thế giới (trường phái cổ điển Viên) là nhạc sĩ Hay-đơn (1732 - 1809) người Áo. Ông được mệnh danh là “cha đẻ của giao hưởng”.

Kế tục Hay-đơn là Mô-da (1756 - 1791), cũng là người Áo. Nhưng người có công lớn nhất trong việc làm cho trường phái Viên trở thành bất hủ là nhạc sĩ vĩ đại người Đức :